

Institucionální zajištění evropské bezpečnosti a spolupráce

MIROSLAV POTOČNÝ

Evropské socialistické státy, především Sovětský svaz, usilovaly v celém poválečném období systematicky a trpělivě o to, aby evropský mír a bezpečnost, jakož i spolupráce mezi všemi evropskými státy byly zajištěny s pomocí systému celoevropské bezpečnosti a spolupráce. Tento cíl sledovaly nejen v době, kdy západní mocnosti začaly rozdělovat napřed Německo a pak i Evropu na dvě části, stojící proti sobě vojensky, hospodářsky i ideologicky, ale i dnes, kdy dochází ke zmírňování napětí ve světě a kdy vznikají podmínky pro širší spolupráci mezi všemi evropskými státy. Právě zásluhou socialistických států dochází konečně k uspořádání konference o celoevropské bezpečnosti a spolupráci, jež by kromě jiných opatření mohla zřídit poradní výbor pro otázky bezpečnosti a spolupráce. Ten pak by se mohl stát zárodkem budoucí celoevropské organizace pro bezpečnost a spolupráci.

Takto koncipovaný systém celoevropské bezpečnosti a spolupráce by nakonec nahradil existující vojenská seskupení sdružující vojensky, politicky i ekonomicky státy protikladných soustav.¹⁾ K takové konečné organizaci nebo systému evropské bezpečnosti a spolupráce lze dojít v podstatě dvěma způsoby:

- a) okamžitě tím, že se vypracuje a schválí statut organizace evropské bezpečnosti a spolupráce a zavede se i v život taková nová organizace; nebo
- b) postupně tím, že se bude opětovně svolávat evropská konference o bezpečnosti a spolupráci, která si i zřídí své stálé orgány (výbory).²⁾

Prvý způsob, okamžitě zřízení organizace evropské bezpečnosti na základě dohodnutého statutu, je dnes celkem běžným při ustavování nových mezinárodních organizací, jak celosvětového, tak partikulárního nebo re-

¹⁾ Viz Deklaraci o upevnění míru a bezpečnosti v Evropě, přijatou socialistickými státy v Bukurešti dne 5. července 1966 (Rudé právo z 9. července 1966).

²⁾ Teoreticky je možná ještě jedna podalternativa, totiž zřizování jednotlivých, navzájem izolovaných evropských institucí, jež by po dlouhém vývoji mohly snad i vést ke zřízení všeobecného systému evropských orgánů a organizací. Tato varianta se jeví jako překonaná, vzhledem k dobré přípravě evropské konference a jejímu nadějnému průběhu, čímž vzniká možnost její postupné přeměny v systém evropské bezpečnosti a spolupráce.

gionálního rozsahu.³⁾ Má velkou řadu výhod: od počátku je jasný cíl takové organizace, jsou stanoveny zásady, na nichž spočívá její činnost, je upravena její funkční struktura a jsou fixovány i práva a povinnosti členů vůči sobě navzájem i ve vztahu k organizaci. Z obdobných důvodů také Sovětský svaz původně usiloval o takovéto okamžité zřízení evropské organizace.⁴⁾

Jak by měla vypadat taková organizace?

Při nastiňování hlavních rysů organizace evropské bezpečnosti a spolupráce je nejdůležitější mít neustále na paměti specifické zvláštnosti této organizace v porovnání s jinými, ať celosvětovými nebo oblastními. Taková mezivládní organizace by totiž sdružovala státy dvou protikladných soustav, a to jejich nejčelnější mocnosti, organizované ve svých vlastních vojenských seskupeních, jež by měla v procesu budování celoevropského systému postupně zanikat. K usnášení a rozhodování organizace a jejích orgánů by proto nezbytně muselo docházet výlučně na základě vzájemné dohody, konsensu. Jinak by totiž hrozila možnost vnucování vůle početně slabším socialistickým členům cestou přehlasování. Organizace by musela respektovat odlišnou ekonomickou a společenskou povahu svých členů a nesměla by proto zasahovat do jejich vnitřních věcí.

Cílem organizace by mělo být na prvním místě udržení a upevnění evropského míru a bezpečnosti. Na druhém místě by měla organizace zajišťovat mírové soužití evropských států, USA a Kanady, bez ohledu na rozdílný systém, jakož i posilovat rozvoj jejich vzájemně výhodné hospodářské, vědeckotechnické a kulturní spolupráce. Tak jak by se vytvářel tento systém, zanikaly by postupně jednotlivé rysy vojenských seskupení.

Činnost organizace a součinnost jejích členů by se měly odvíjet při dodržování těchto zásad: přísného respektování stávajících evropských hranic, dnes i v budoucnu; zásady svrchované rovnosti členů, včetně suverenního práva rozhodovat o svém vnitřním uspořádání a společenském řádu podle vlastních představ; zákazu hrozby silou nebo použití síly ve vztazích mezi členskými státy, přičemž ozbrojený útok proti jednomu členu by se považoval za útok na všechny, v kterémžto případě by vznikala povinnost ostatních pomoci napadenému; povinnosti členských států nevměšovat se do vnitřních záležitostí jiných členů; zásady povinné vzájemné spolupráce na poli hospodářském, obchodním, kulturním a ochrany životního prostředí; zásady poctivého plnění mezinárodních závazků; zásady nevměšování organizace do vnitřních záležitostí členských států.

Členy organizace by byly všechny evropské a oba severoamerické státy. Člen, který by hrubě porušoval své členské závazky, by mohl být zbaven výkonu členských práv.

Členové organizace by byli povinni řešit všechny své vzájemné spory

³⁾ Např. u OSN, Organizace Severoatlantické smlouvy, Organizace Varšavské smlouvy nebo Organizace africké jednoty.

⁴⁾ Viz návrhy z r. 1954 a 1955 (Krátký: Socialistické státy, evropská bezpečnost a spolupráce. Praha 1972, str. 141 a násl., 164 a násl.).

výlučně pokojnými prostředky, jež by si zvolili podle povahy sporu a okolností. Nejčastěji by se uchýlovali k přímému jednání. Neurovnali-li by spor pomocí jednoho prostředku, měly by povinnost dohodnout se na jiném vhodném prostředku. Pokud by se tak nestalo, bylo by možné předvídat obligatorní smírčí řízení, jež by mohlo zahrnovat i vyšetřování. Smírčí komise by byla složena ze smírčích soudců, jež by jmenovaly obě sporné strany, a kteří by pak dohodou určili třetího člena. Mohl by existovat trvalý seznam smírčích soudců, sestavený z kvalifikovaných osob navržených členskými státy. Seznam by se vedl při organizaci. Nález smírčí komise by byl nezávazný. Nevedlo-li by ani smírčí řízení k cíli, mohla by kterákoli strana požádat shromáždění nebo některý z výborů, aby se zabýval pokojným urovnáním sporu, zejména šlo-li by o spor, který by mohl ohrozit mezinárodní mír a bezpečnost. Shromáždění nebo výbor by mohly doporučit sporným stranám vhodnou proceduru, případně i plnit zprostředkovací nebo vyšetřovací funkce. Se souhlasem stran by mohlo shromáždění nebo výbor spor rozhodnout.

V případě vojenského napadení některého člena by byli ostatní členové povinni poskytnout napadenému pomoc v potřebném rozsahu. O akci by rozhodovalo shromáždění, případně výbor pro bezpečnost. Vojenské operace by po stránce technické a organizační řídil podvýbor výboru pro bezpečnost.

Hlavními orgány organizace by bylo shromáždění, výbory a sekretariát.

Shromáždění, nebo též konference či porada, zástupců členských států, by se mohlo scházet na úrovni šéfů vlád a hlav států. Mohlo by projednávat všeobecné otázky evropské bezpečnosti a spolupráce a schvalovat návrhy příslušných základních smluv. Schůze by se mohly konat periodicky nebo podle potřeby ad hoc. Předseda shromáždění by rotoval. Shromáždění by přijímalo usnesení doporučující povahy nebo schvalovalo texty smluv, jež by však ke své platnosti vyžadovaly ratifikace členských států obou soustav. Shromáždění by se usnášelo jednomyslně.

Politický a bezpečnostní výbor by byl rovněž složen ze zástupců všech členů na vládní úrovni (ministři zahraničních věcí nebo ministři obrany). Scházel by se pravidelně v mezidobí, kdy nezasedá shromáždění, nebo podle potřeby ad hoc. Předseda by se střídal. Výbor by projednával otázky udržení míru a bezpečnosti, zajišťoval konzultace mezi členy v případě ohrožení míru nebo útočných činů a jednal by o odzbrojení nebo úpravě zbrojení týkajícího se členů. Usnášel by se na základě konsensu; přitom stát, který by ohrozil nebo porušil mír a bezpečnost, by nehlasoval. Výbor by si mohl zřizovat podvýbory pro otázky odzbrojení a úpravy zbrojení pro akce při porušení míru, případně jiné pomocné orgány a ad hoc podvýbory.

Hospodářský a kulturní výbor by byl rovněž složen ze zástupců všech členů na vládní úrovni. I on by se scházel pravidelně nebo podle potřeby ad hoc. Jeho předseda by se střídal. Usnášel by se jednomyslně. Projednával by otázky hospodářské, obchodní, vědeckotechnické a kulturní spolupráce, jakož i otázky ochrany životního prostředí. Doporučoval by členům

postup při řešení těchto problémů, koordinoval by jejich součinnost v těchto oborech a připravoval i návrhy příslušných úmluv. Byl by oprávněn zřizovat si podvýbory pro jednotlivé oblasti činnosti.

Sekretariát, v jehož čele by byli dva generální tajemníci (1 ze socialistických a 1 ze západních zemí), eventuálně tři (navíc jeden z neutrálních států), by prováděl běžnou technickou agendu podle usnesení shromáždění a výborů.

Sídlo organizace by mělo nejspíše ležet ve středu Evropy, na území neutrálního státu.

Činnost organizace by se hradila z rozpočtu, do něhož by přispívali všichni členové podle dohodnutého klíče.

Organizace, sekretariát a jeho zaměstnanci by požívali výsad a imunit jako jiné vládní mezinárodní organizace. Zástupci členských států při organizaci by požívali diplomatických imunit.

Členské státy by mohly zřizovat v sídle organizace stálé mise nebo využívat svých diplomatických zastoupení u státu, v němž by měla organizace své sídlo.

Statut organizace o evropské bezpečnosti a spolupráci by konečně měl mít ustanovení o tom, že není v rozporu s jinou mezinárodní smlouvou, kterou uzavřely členské státy mezi sebou nebo jinými státy nebo organizacemi.

Organizace evropské bezpečnosti a spolupráce by tedy měla být ustavena jako mezistátní organizace, sdružující evropské státy, Spojené státy a Kanadu. Měla by být vystavěna na zásadě svrchované rovnosti všech členů. Měla by sloužit jako společný nástroj všech členských států při zajišťování evropské bezpečnosti a spolupráce, tedy v zájmu všech zúčastněných mocností a ne v interesech jednoho člena či skupiny států. Měla by koordinovat činnost členských států na zahraničním i vnitřním poli a nikoli nahrazovat jejich vlastní aktivitu. Nesměla by ani zasahovat do vnitřních záležitostí té které země.

Organizace evropské bezpečnosti by se lišila v některých směrech od jiných světových nebo partikulárních organizací, což by jí vtiskovalo zvláštní ráz. Předně by sdružovala státy dvou protikladných společenských soustav, sdružených do svých dvou odlišných vojenských, politických a hospodářských společenství. Jejimi členy by byly největší a nejsilnější mocnosti obou světů, Sovětský svaz a Spojené státy.

Tato organizace by nebyla žádnou nadstátní či nadnárodní institucí; byla by vybavena doporučující a koordinující pravomocí. Její usnesení by mohla být přijímána jen se souhlasem států obou soustav, na základě konsensu.

Organizace evropské bezpečnosti by nebyla regionální organizací v pojetí Charty OSN, protože by sdružovala i neevropské země, Spojené státy a Kanadu; tyto země se účastnily války proti Německu a Itálii a převzaly s ostatními odpovědnost za poválečné mírové uspořádání Evropy. Nebyla by též podřízena Radě bezpečnosti OSN při provádění případných nevojenských nebo i vojenských akcí proti rušiteli systému evropské bezpečnosti a spolupráce.

Nebyla by však ale ani pouhou organizací kolektivní sebeobranu ve smyslu čl. 51 Charty, protože by nebyla zaměřena proti nějakým třetím státům. Její hlavní činnost by směřovala dovnitř, vůči členským státům, jejichž mírovou spoluprací by pomáhala rozvíjet a dbala by rovněž o to, aby všechny své případné spory urovnávaly pokojnými prostředky, především jednáním.

Byla by to tedy partikulární mezinárodní organizace, sdružující socialistické a kapitalistické státy v Evropě a v Severní Americe, za účelem zajištění evropské bezpečnosti a mírové spolupráce.

I když by tento postup byl i dnes nejideálnějším, není v současných podmínkách praktickým. Jeho realizaci brání, jako již nejednou v minulosti, odmítavé stanovisko některých západních mocností. Ty se vyslovily na evropské konferenci proti okamžitému zřízení celoevropské organizace pro bezpečnost a spolupráci.

Za dané situace se proto zdá nejvhodnějším a nejpraktičtějším budovat systém evropské bezpečnosti a spolupráce postupně. Nejprve by bylo účelné ustavit poradní orgán pro evropskou bezpečnost a spolupráci, jenž by fungoval po skončení konference, dohlížel na plnění jejich závěrů a připravoval další konference.⁵⁾ S pomocí konzultativního orgánu a opakujících se evropských konferencí by bylo možno po delší době vybudovat ucelený systém evropské bezpečnosti a spolupráce.

Tento cíl sleduje československý návrh na ustavení Poradního výboru pro otázky bezpečnosti a spolupráce v Evropě, předložený evropské konferenci dne 4. července 1973.⁶⁾ Československý projekt vychází z toho, že probíhající konference pouze otevírá nové období pro evropský kontinent, jež se bude vyznačovat stále širší a intenzivnější celoevropskou spoluprací. Rostoucí součinnost bude klást nové otázky, které bude třeba řešit na dalších setkáních zástupců evropských států. Vhodným nástrojem k zajištění kontinuity a koordinace společného úsilí evropských států o upevnování evropské bezpečnosti a prohlubování hospodářské, vědeckotechnické i kulturní spolupráce, zahájeného na celoevropské konferenci, by se mohl stát poradní výbor. Mohl by účinně přispět k tomu, aby se úspěšně pokračovalo při budování mírové a kvetoucí Evropy.

Podle československé představy, sdílené i ostatními socialistickými státy, účastníky se konference, by měl být poradní výbor složen ze zástupců zainteresovaných evropských států, jakož i Spojených států a Kanady.⁷⁾ Jeho předním úkolem by bylo připravovat a svolávat další evropské konference.⁸⁾ Vedle toho by se v poradním výboru prováděly mnohostranné konzultace, vyměňovaly názory a poskytovaly informace o otázkách upev-

⁵⁾ Takto se např. přetvořila Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT), Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) nebo i Rada vzájemné hospodářské pomoci v trvalé mezinárodní organizace.

⁶⁾ Text v Rudém právu z 5. července 1973.

⁷⁾ Odst. 1 návrhu.

⁸⁾ Tamtéž.

nění evropské bezpečnosti a rozvoji spolupráce, dotýkající se zájmů všech účastníků.⁹⁾ O projednávaných věcech by výbor přijímal doporučení dohodnutá mezi všemi účastníky.¹⁰⁾ Sídlem výboru by byl některý evropský — nejspíše neutrální stát.¹¹⁾ Výbor by se scházel tak často, jak by to účastníci považovali za účelné.¹²⁾ Jednal by podle vlastního jednacího řádu, jehož vůdčím principem by byla metoda konsensu, uplatnivší se již úspěšně v průběhu konference.¹³⁾ Poradní výbor by při své práci využíval služeb technického sekretariátu, daného mu k dispozici vládou hostitelského státu.¹⁴⁾ Výbor by mohl též zřizovat pracovní skupiny k přípravě praktických opatření, týkajících se zajišťování evropské bezpečnosti a rozvíjení spolupráce mezi zúčastněnými státy. Rovněž tak by mohl být oprávněn ke svolávání porad odborníků, jež by projednávaly tyto otázky.¹⁵⁾

Nicméně ti účastníci konference o evropské bezpečnosti a spolupráci, kteří zatím nechťejí vykročit dále a rychleji po cestě k zajištění trvalého evropského míru a prohlubující se hospodářské, obchodní, vědeckotechnické a kulturní spolupráce mezi evropskými státy bez ohledu na rozdílné společenské a hospodářské zřízení, uplatňují proti čs. návrhu různé námitky.¹⁶⁾ Rozbor těchto „argumentů“ však ukazuje jejich věcnou neopodstatněnost. Nasvědčuje též tomu, že západní mocnosti chtějí vlastně vázat dání případného souhlasu ke zřízení poradního nebo podobného výboru na souhlas socialistických států s některými opatřeními západních zemí na poli ideologického a kulturního boje se socialistickými zeměmi, což by umožnilo buržoazní diverzi v socialistických zemích.

Nejkrajnější tvrzení odpůrců čs. iniciativy mluví o tom, že takový výbor je úplně zbytečný. Tento názor vychází z premisy, že evropská konference buď vyřeší všechny problémy nebo neurovná nic. Všechno by se proto v takových případech skončilo okamžikem, kdy se rozejdou účastníci konference. Taková premisa je však zcela nesprávná.

Ze složitosti vztahů mezi státy rozdílných soustav, z obrovského počtu otázek týkajících se bezpečnosti a spolupráce na nejrůznějších polích a z faktu předchozí konfrontace a studené války, trvající řadu let, naopak vyplývá, že konference ani za nejideálnější situace nebude s to vyřešit všechno. Stejně jisté se jeví, že konference nemůže proběhnout zcela negativně, bez žádných kladných výsledků. Vždyť ani značně zostřená situace na Blízkém východě nedokázala suspendovat probíhající jednání evropské konference v Ženevě. Nejpravděpodobněji lze počítat s tím, že bude řada otázek urovnána zcela nebo z velké části, a že ostatní zůstanou otevřeny. Spolupráce se tedy bude muset dále rozvíjet a evropský mír

⁹⁾ Odst. 2 návrhu.

¹⁰⁾ Odst. 5 návrhu.

¹¹⁾ Odst. 7 návrhu.

¹²⁾ Odst. 4 návrhu.

¹³⁾ Odst. 6 návrhu.

¹⁴⁾ Odst. 7 návrhu.

¹⁵⁾ Odst. 3 návrhu.

¹⁶⁾ Zejména Velká Británie a Řecko, též však Spojené státy.

postupně upevňovat. Účastníci konference budou muset za těchto podmínek jednak zajišťovat plnění toho, co bylo dohodnuto, dále se radit o tom, co zůstalo neurovnáno, nebo co případně vyvstane, a též pokračovat v rozvíjení zahájené spolupráce.

Historie mezinárodní spolupráce jak v oblastech odborných tak i bezpečnostních nasvědčuje tomu, že ani v Evropě se pokračující součinnost neobejde bez pravidelně a nerušeně fungujícího společného orgánu poradní povahy. Prvé odborné mezinárodní organizace (správní unie) vznikaly nejprve jako smlouvy o spolupráci na určitém úseku. Později docházelo k opětovnému svolávání konferencí signatářů úmluvy. Nakonec se zřizovaly trvalé společné orgány poradní povahy (včetně sekretariátů).¹⁷⁾

Pravidelná, opakující se a prohlubující spolupráce mezi státy se tedy neobejde bez organizačního zajištění, alespoň v podobě poradního orgánu. A takovou spolupráci lze přece perspektivně předvídat i v Evropě! Zřízení poradního výboru pro otázky bezpečnosti a spolupráce v Evropě není proto zbytečné, ale naopak nezbytné.

Neobstojí ani druhá námitka proti ustavení poradního výboru, totiž že jeho zřízení by bylo předčasné.

Výbory poradní povahy zřizují státy obvykle tehdy, když existuje určitý okruh otázek společného zájmu, o nichž je třeba se čas od času poradit. Pakliže jde o otázky, o nichž je nutné se radit opětovně a v pravidelných intervalech, a současně i podnikat společné kroky, zřizují státy pro takové problémy obvykle instituce a fóra trvalé povahy, mezinárodní organizace, zmocněné nejen otázky konzultovat, ale někdy je i rozhodovat jménem členských států.

V případě evropské bezpečnosti a spolupráce, jak tomu nasvědčuje proces přípravy konference a její dosavadní průběh, nedosahuje ještě intenzita společných zájmů a spolupráce mezi účastníky rozdílných společenských soustav takového stupně, aby na pořadu dne již stála otázka zřízení celoevropské organizace bezpečnosti a spolupráce. Nepochybně však ale pokročila, dosahuje již tak daleko, že po skončení konference bude zapotřebí dohlížet na plnění tam dohodnutých výsledků a připravovat budoucí konference a případné další dohody o spolupráci. Všechno tedy mluví ve prospěch brzkého ustanovení alespoň společného konzultativního orgánu.

Jako důvod zbytečnosti zřízení poradního výboru se dále uvádí, že prý k rozvíjení spolupráce postačí využívat stávajících evropských institucí, zejména Evropské hospodářské komise.

Pokud již existuje mezi státy rozsáhlá a bohatá spolupráce, jež již vedla ke zřízení společné organizace bezpečnosti a společných odborných organizací na poli hospodářském, sociálním a kulturním, pak by bylo pochopitelně zbytečné, aby takové státy zakládaly zcela novou organizaci. Postačí, aby využívaly stávajících institucí, obohacovaly je a rozšiřovaly jejich činnost. Tak též dosud postupovaly západní státy mezi sebou a evropské

¹⁷⁾ Tento vývoj vyústil v ustavení mezinárodní organizace.

socialistické státy navzájem. Obě skupiny zemí mají své organizace, využívají jich a rozšiřují jejich aktivitu (NATO a EHS, Organizace Varšavské smlouvy a RVHP). Společnou celoevropskou organizaci všeobecné povahy však dosud nezřídily.

K rozvíjení další spolupráce a upevňování evropské bezpečnosti, jak to bude předvídat konference, nelze však dost účinně použít orgánů jako je Hospodářská komise OSN pro Evropu nebo některé starší odborné evropské organizace (Evropská a středozemní organizace pro ochranu rostlin a Mezinárodní banka pro hospodářskou spolupráci). Tyto organizace a orgány totiž byly buď předurčeny pro jiné, a to daleko užší účely, jsou většinou příliš specializované (jako výše zmíněné evropské odborné organizace), nebo mají velmi omezenou pravomoc. Evropská hospodářská komise má sice vyvolávat opatření k usnadnění sladěných akcí při zvyšování evropské hospodářské činnosti a při udržování a posilování hospodářských styků mezi evropskými zeměmi, jakož se i sama zúčastnit těchto opatření, hlavně však jen podává vládám analýzy a informace hospodářského, technologického a statistického rázu.

Problematika evropské bezpečnosti a spolupráce, jak tomu svědčí dosavadní jednání konference, vyžaduje globální a komplexní přístup, projednání v jednom orgánu, v němž by byly zastoupeny všechny evropské státy, včetně USA a Kanady. Takový orgán nemohou nahradit zmíněné evropské odborné organizace a orgány, protože ke splnění společně dohodnutých širokých úkolů je naopak třeba nového společného evropského orgánu. Poněvadž to z důvodů výše uvedených ještě nemůže být trvalá všeobecná organizace sdružující evropské státy, měl by to být přinejmenším poradní výbor, příslušný jak pro otázky bezpečnosti, tak i pro otázky hospodářské, vědeckotechnické i kulturní spolupráce.

Uvádí se též, že je předčasné jednat již nyní o zavedení poradního výboru, a že bude vhodnější zabývat se touto otázkou teprve později, až dojde k uskutečňování dohod na konferenci dosažených.

Teoreticky by jistě bylo možné, aby se nynější konference nezabývala vůbec otázkou institucionálního zajišťování svých výsledků a zabezpečení budoucí spolupráce evropských mocností. Pro ten účel by mohla být svolána později nová evropská konference. Bylo by to však účelné a praktické? Jak již bylo řečeno, z dosavadního průběhu konference lze usuzovat na to, že bude dosaženo jistých kladných výsledků a že bude třeba i v budoucnu pokračovat v projednávání dalších stránek evropské bezpečnosti a prohlubování spolupráce. Nebude proto rozumnější již nyní ustavit konzultativní orgán pro tyto otázky? Vždyť jediné tak bude možno zajistit plynulou evropskou součinnost a nedojde ke škodlivým odkladům při jejím rozvoji.

Tedy nikoliv později, až dojde ke kladnému uplatňování usnesení konference, ale již nyní, v průběhu konference, je třeba podnikat kroky k ustavení orgánu, který by hned po skončení konference pokračoval v díle zajišťování evropské bezpečnosti a rozvíjení hospodářské, vědeckotechnické a kulturní spolupráce v Evropě, započatém na konferenci.

Proti československému návrhu se uvádí i to, že prý nemá cenu pospíchat a zavádět orgán s všeobecnou kompetencí. Postačí prý uvádět v život orgány od hoc, podle nazrálé potřeby. I tento přístup je v rozporu s mezinárodní praxí.

Státy v moderní době, pokud si byly vědomy toho, že mezi nimi nejen existují otázky společného zájmu, ale že je i perspektiva prohlubování vzájemné spolupráce, přistupovaly ke zřizování společných konzultačních center, ne-li hned k ustavení mezinárodní organizace (příklad OSN nebo mezinárodních odborných organizací s univerzálním členstvím). Takové orgány pak účastníci vybavovali širokou kompetencí, aby mohly v celém rozsahu projednávat záležitosti společného zájmu. Podobně by bylo namístě postupovat i při dalším zajišťování evropské bezpečnosti a spolupráce. I zde se jeví nejúčelnějším zřídit orgán, který by se zabýval celou škálou evropských problémů: poradní výbor pro otázky bezpečnosti a spolupráce.

Bylo by přímo v rozporu s dosavadními zkušenostmi mezinárodního společenství, kdyby účastníci evropské konference šli opačnou cestou, a zřizovali postupně, případ od případu, společné orgány. Taková metoda by brzdila a komplikovala evropskou spolupráci, atomizovala ji na drobná políčka a ztrácela by se zřetele nejdůležitější rysy, zejména úzkou spojitost mezi evropskou bezpečností a spoluprací mezi evropskými státy. Byla by též krokem zpět na již ušlé cestě k evropské bezpečnosti a spolupráci.

Konečně se proti čs. návrhu argumentuje tím, že jde příliš daleko, protože vybavuje výbor příliš širokými pravomocemi. Tato kritika je však nadsazena. Z textu čs. návrhu se podává jednoznačně, že navrhovaný výbor nemá jiné než poradní funkce, navíc vždy podmíněné dohodou všech zúčastněných stran.

I tento poslední argument o příliš širokých pravomocích poradního výboru je tedy neupřímný a má zřejmě jen zdůvodnit stávající neochotu některých západních mocností vykročit dále a rychleji po cestě nastoupené na celoevropské konferenci o míru a bezpečnosti, po cestě směřující k zajištění trvalého evropského míru a k dalšímu rozvoji vzájemně výhodné a rovnoprávné spolupráce hospodářské, obchodní, vědeckotechnické a kulturní mezi všemi evropskými státy, a navíc Spojenými státy a Kanadou, bez ohledu na rozdílné společenské a hospodářské zřízení jednotlivých účastníků.¹⁸⁾

¹⁸⁾ Napsáno v květnu 1974.